

Antoni Màs i Miralles

LA MIRADA CONSCIENT

18 DE MAIG DE 2021

Antoni Màs i Miralles

VALENCIÀ

MUSEU de la MAR
Castell Fortalesa

SANTA POLA CULTURA

www.museodelmarsantapola.com

    @museodelmarsp

Juan Rodenas, el poeta amb un pinzell

Tots tenim en el nostre interior algun locus amoenus, un paisatge idíl·lic –real o irreal– que hem creat amb el pas del temps i que hem esculpit en la imaginació penetrant dels anys viscuts. Paratges recorreguts vivencialment i on sempre tornem amb la innocència dels infants, tot just quan recobrem els paradisos imaginats dels nostres contes i dels primers llibres. Aquells llocs que estan calculats sàviament des de la nostra fantasia i que són els que sempre rescatem d'aquella melangia insubornable, com aquella malenconia que s'apega inexcusablement a la nostra pell. Unes imatges que ens persegueixen al llarg de la nostra vida com una quimera. És aquell paisatge subjectiu construït amb els pensaments, amb la idolatria que bat els impossibles somnis. Paisatge. I més paisatge. Paisatge gravat en el cor com una pedra subtil i diàfana. Paisatge al cap i a la fi. Perspectiva il·luminada des de la irrealitat, però que, tot i això, al final esdevé tot just un paisatge real, objectiu, en aquell lloc on es basteix la nostra imaginació.

Juan va nàixer a Elx. Però ell –com molts de nosaltres– no té cap inconvenient a compartir el cor per aquells llocs on la vida va prenent un sentit complet, on treballes, on descansas, on somnies, etc. Santa Pola esdevingué per a ell el lloc on va descobrir les estades d'estiu, les vacances de juliol, la temporada dels banys, el contacte amb la mar, la calor amb gust de salobre, la pesca dels crancos amb els amics, amb aquells amb qui ara practicava amb l'altra llengua. Era una vida senzilla, sense estridències ni aldarulls, amb la complicitat del silenci de dia –a excepció d'alguna ràdio que ofería cançons de cobles–, o les havaneres quan arribava la nit (Venim de la mar / no portem diners / anem a cal mestre / i no hi ha res a fer). Tot plegat, un conjunt de records que nosaltres –no sé per què– conservem en blanc i negre, com si els nostres ulls no s'hagueren acostumat mai a la policromia d'aquells anys del Nodo, ni a la diversitat de visions i pensaments.

És en aquest context on els ulls de Juan comencen a percebre el paisatge net i lúcid, a distingir les tonalitats dels elements que construeixen el panorama, a observar les llums del sol per a capturar tots els reflexos sobre la mar, a verificar les sensibles ombres que amaguen les imatges. És tot un procés vital que acompanyarà l'autor al llarg de la seua vida. La sincronia dels volums, la perspectiva inesperada d'una línia, el tumult dels colors que lluiten contra el blanc del llenç. A poc a poc, són els paisatges que confluiran en una il·lusió visual permanent, dignes hereus d'uns ulls que miren el paisatge santapoler amb una percepció senzilla, com d'un cel i d'una mar que comparteixen paletes i colors.

Al llarg d'aquesta transformació Juan elegí el pinzell per a construir el poema, però haguera pogut elegir el pentagrama, com així va fer Puccini, o el ferro i l'alumini com va triar Alfaro, o els versos i les èglogues com decidí Vicent Andrés Estellés. És una qüestió de selecció i de preferències davant d'una opció ineludible, on no cal insistir-hi més perquè la sensibilitat artística sempre guanya. Juan va elegir compondre poesia amb un pinzell. En els seus quadres descriu els paisatges amb els epítets justos, amb les formes versàtils, amb les pinzellades suaus i equilibrades. La llum és just la pròpia d'aquesta Mediterrània, sense tonalitats esmoreïdes, sinó tot el contrari, clares i netes, on el protagonista és sempre la perspectiva resplendent i lluminosa.

Amb el pinzell en la mà, Juan esdevé cronista d'un poble que no vol viure en blanc i negre, que es revela sempre que pot per arribar a la modernitat ben entesa, per adaptar-se al paisatge cristal·lí i per recobrar els moments de felicitat que la història li ha robat. L'obra de Joan és un petit inventari del patrimoni que encara conserva Santa Pola. Ell reformula totes les extensions del Castell, des de tots els angles possibles. Aquest és l'edifici embrionari del poble, l'emblema local que hem rescatat de tantes agressions urbanístiques. El mercat o la plaça, anomenada encara Església rota, una construcció de planta de creu llatina, amb pilars i arcs per a marcar les capelles, un edifici amb

intencions neoclàssiques que no pogué ser, un edifici abandonat en runes durant més d'un segle. L'ermita del Calvari, lloc de pelegrinatge cristià local, i que conté una porta de factura musulmana. De les torres de guaita de mitjan segle XVI, la Talaiola, convertida en far; les Escaletes, sempre amb l'ull pendent de l'illa; el Tamarit, enmig de l'albufera, veient com passen els cotxes per la carretera nacional; el Pinet, l'oblidada i desapareguda després que la tiraren a terra en els anys 20 del segle passat, perquè molestava a la visió del quarter de carabiners que van construir darrere, però si ella ja hi era el 1552! El moll, que durant la dècada dels anys 60 i 70 del segle passat recollia la flota pesquera més important de la Mediterrània peninsular i la segona de tot l'Estat. Un port sense hinterland perquè viu ben apegat al poble. Un port reduït a funcions només pesqueres després que la capital es dedicarà a llevar-li la condició de port comercial. I enfront del Cap, separada pel Freu, tenim l'illa per antonomàsia, l'illa de Santa Pola en l'època medieval, repoblada amb italians rescatats i refundada com a Tabarca. En aquest inventari no podem oblidar les Salines, l'antiga albufera d'Elx, que rebia l'aigua dels assarbs que s'encarreguen d'assecar les zones salobrenques de la comarca del sud, i que recull, a més, l'aigua del Vinalopó quan l'escorrentia s'allarga més enllà de la partida del Derramador.

Però tots aquests elements descrits i narrats amb el pinzell de Juan apareixen per a recobrar tota l'autenticitat. Així, els colors vius recuperen aquella arquitectura feta per la natura o pels humans amb tota la dignitat possible. L'aquarel·la acaricia suaument les composicions gairebé poètiques que hem estimats sense condicions. El llenç esdevé en les seues mans el pergamí que retrata el moment històric de cada època per a rescatar-lo de la memòria. No hi ha cap dubte, tot plegat és un luxe per als qui miren i veuen tota una crònica d'un poble, per als qui miren i senten un paisatge santapoler .

Sí, tot en el nostre camí vivencial té sentit, res no queda a l'atzar, ni creiem tampoc en el lliure albir –què hi farem! És hora, possiblement, de fer l'obligat balanç, de repassar les metàfores cromàtiques de la producció, de rendir comptes a la creació de tants anys, d'ensenyar les mans, expertes i madures, d'un poeta que es decantà per l'art pictòric. Ara, quan les marines i les natures tenen vida pròpia, quan l'esforç de les làmines descansen ben orgullosos i quan el retaule amb el Castell, les torres, les salines, Tabarca... estan ja determinades per la policromia del record, ha arribat ja el moment. El poemari de Juan quedà escrit per al futur. I sempre amb la satisfacció que aquell locus amoenus, que tant el fa viure i estimar encara en aquest racó del món, és certament real i autèntic en el seu pinzell.

Texto

Antoni Mas i Miralles